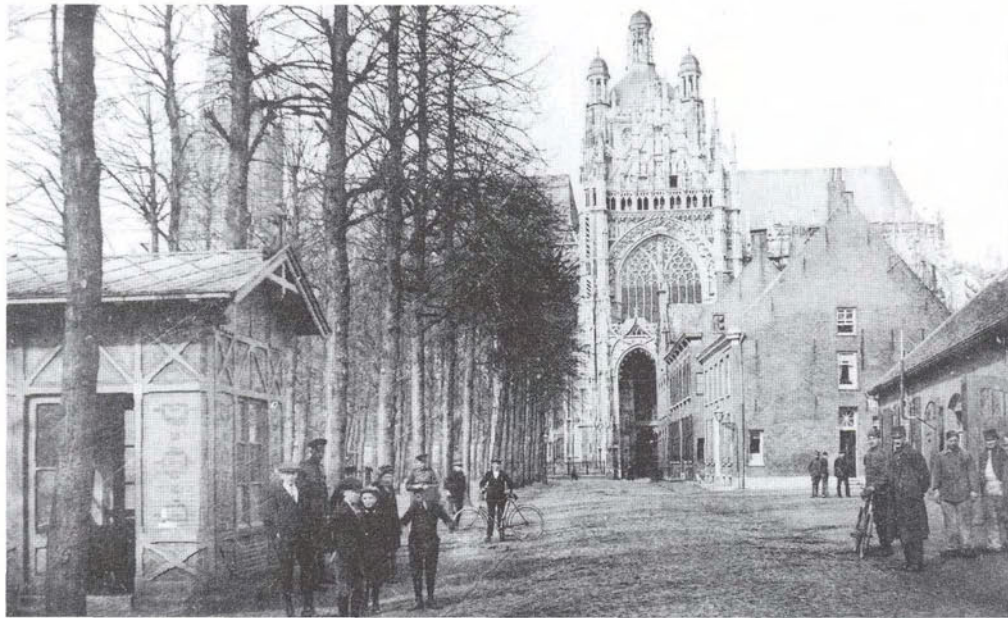

Parade en Cavaleriestraat

De namen Parade en Cavaleriestraat doen natuurlijk meteen aan een militaire achtergrond denken. Dit blijkt te kloppen. We hoeven deze keer niet zo ver te zoeken.¹ Ten zuiden van de Sint-Jan heeft een groot begijnhof gelegen. Na de inname van 's-Hertogenbosch door Frederik Hendrik in 1629 mochten er geen nieuwe begijnen meer opgenomen worden, maar die er woonden mochten blijven tot hun dood. De laatste begijn, Cornelia van Deursen, stierf in 1694.² De gebouwen vervielen steeds meer en zo kwam in de stad een prachtig terrein vrij, aan de oost- en aan de zuidzijde nog wat groter dan de tegenwoordige Parade. Dit terrein werd geconfisqueerd. De westelijke helft viel aan de stad, de oostelijke aan het landsbestuur in Den Haag toe.

's-Hertogenbosch was een vesting- en garnizoensstad. In de achttiende eeuw ontplooidde het leger in de stad grote bouwactiviteiten. Zo werden er verschillende kazernes gebouwd, en op het landsdeel van het begijnhofterrein kwamen in 1741 paardenstallen te staan voor de cavalerie. De bijbehorende mestopslag zal er wel voor gezorgd hebben, dat de buurt in een goede reuk kwam te staan. De stad liet het haar toegevallen terrein in 1749 geschikt maken als exercitien- en paraderrein.

Ongeveer een eeuw later wilde de minister van oorlog hier nog een overdekte manege bij hebben, maar dit werd door het stadsbestuur tegengehouden. Pas in 1900 kwam de manege er, maar dan aan de Hekellaan.³ Op oude foto's is op de Parade ook nog een klein gebouwtje te zien, opgetrokken in een soort Zwitserse chaletstijl. Het was

eigendom van het rijk, maar stond op gemeentegrond. Het is er in 1900 neergezet en diende tot 'wachtvertrek voor den commandant der stalwacht'.

Helaas heeft deze stalwacht niet kunnen beletten, dat in 1903 brand werd gesticht in de stallen. Ze werden nog hersteld, maar in 1935 verdween hier de hele cavalerie. De stallen werden afgebroken, om plaats te maken voor een nieuwe schouwburg van de sociëteit Casino; deze had tot dan toe een zaal met een toegang aan de Papenhulst. Het straatje dat toen werd aangelegd tussen de Triniteitstraat en de Casinotuin kwam ter nagedachtenis van de vertrokken paarden en hun berijders Cavaleriestraat te heten.

Het grote plein bleef de naam Parade houden. De oostzijde ervan werd in 1945 Duhamelstraat gedoopt, naar een der bouwmeesters van de Sint-Jan, maar werd in 1966 ook naamkundig gewoon weer een deel van de Parade. In dit jaar gingen ook de zuidzijde (tot dan Weesstraat geheten) en de westzijde (tot dan toe een deel van de Peperstraat) Parade heten.⁴

Op de Ansichtkaart (ca. 1915) links voor- aan de politiepost in 'Zwitserse' stijl, en rechts de stallen.

(Stadsarchief, Historisch Topografische Atlas)

Ook Bergen op Zoom, Breda en Venlo hebben een Parade. Dit zijn alledrie steden met een duidelijk militair verleden, en ik vermoed dus dat ook daar de naam daarmee te maken heeft, maar ik heb dit niet onderzocht.

Noten

- ¹ Voor de volgende bijzonderheden zie, tenzij anders vermeld: A. Vos e.a. (red.), 's-Hertogenbosch, de geschiedenis van een Brabantse stad 1629-1990 (Zwolle/'s-Hertogenbosch 1997), 44; P.J. van der Heijden en H. Molhuysen, *Kroniek van 's-Hertogenbosch*, ('s-Hertogenbosch 1981), passim.
- ² Gemeentearchief 's-Hertogenbosch, oud-archief, inv. Hoekx nrs. 7967-7968.
- ³ Hier moet ik dus mezelf corrigeren. Ik schreef in het stukje *Hekellaan* (*Bosche Bladen* 6 nr. 2, 57), dat de Rijks-HBS (1905) het eerste gebouw aan de Hekellaan was. Dit blijkt niet juist te zijn.
- ⁴ Voor de desbetreffende raadsbesluiten: zie de documentatie 'straatnamen' van het Stadsarchief.